

Росія на сторінках першої чеської газети

Мильников О. С.

Схід-Захід: Історико-культурологічний збірник.

Випуск 2. – Харків: Майдан, 1999. – С. 118-128.

При використанні матеріалів статті обов'язковим є посилання на її автора з повним бібліографічним описом видання, у якому опубліковано статтю. Дана електронна копія статті може бути скопійована, роздрукована і передана будь-якій особі без обмежень права користування за обов'язкової наявності першої (даної) сторінки з повним бібліографічним описом статті. При повторному розміщенні статті у мережі Інтернет обов'язковим є посилання на сайт Східного інституту українознавства імені Ковальських.

Адреса редакції:

Східний інститут українознавства імені Ковальських («Схід/Захід»), ауд. 4-87,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
пл. Свободи, 6,
Харків, 61077,
Україна.

E-mail: siu.kharkiv@gmail.com

Тел.: +38 057 705 26 30;
+38 096 1555 136

Веб-сайт: <http://keui.univer.kharkov.ua>

© Східний інститут українознавства імені Ковальських

© Автор статті

© Оригінал-макет та художнє оформлення – зазначене у бібліографічному описі видавництва

© Ідея та створення електронного архіву часопису – А. М. Домановський

О. С. Мильников
(Санкт-Петербург)

РОСІЯ НА СТОРІНКАХ ПЕРШОЇ ЧЕСЬКОЇ ГАЗЕТИ (ДО ПИТАННЯ ПРО ІНФОРЕСУРСИ ІСТОРІЇ МІЖСЛОВ'ЯНСЬКИХ КОНТАКТІВ)

*«Мы дышим светом отжитых веков,
Вскрывающих пред нами даль дороги».*

Валерій Брюсов

Суботнього дня 4 лютого 1719 року в Празі сталася небувала досі подія: побачив світ перший номер першої чеською мовою газети. Втім, пражці очікували на це — незадовго до того видавець газети, добре відомий любителям чеської книги та чеської мови Карел Франтішек Розенмюллер (1678—1727), випустив інформаційну листівку під назвою «Попередник чеського листonoші, або передмова до Чеської газети»¹. Розенмюллер писав, що в той час, як у таких країнах, як Франція, Італія та Іспанія, газети давно вже виходили національними мовами, у Чехії вони досі друкувались тільки по-німецьки. Виданням чеської газети чеською ж мовою, підкреслював празький друкар, він як патріот хоче послужити «моїй любій Вітчизні, тобто народу і мові чеській». Ці слова були серйозною заявкою на майбутній зміст газети, дозволу на випуск якої він безуспішно домагався від влади з 1708 р.² Газета почала виходити з друку регулярно щовівторка і щосуботи. Через цензурні причіпки, а головне через зростаючу до середини XVIII ст. чергову хвилю онімечування чеських городян подальша її історія виявилась тяжкою. До кінця існування «Чеського листonoші» у нього практично не залишилося передплатників, а за період з 1729 р. по 1777 р. збереглися лише поодинокі, випадкові примірники. Тому судити про газету, у тому числі про висвітлення на її сторінках російської тематики, можна лише за комплектом за одне, початкове, десятиліття: 1719—1729 роки.

Через те, що газета виходила на території Австрійської держави, до складу якої після придушення повстання 1620 р. була включена Чехія, видавець був змушений дотримуватись обмежувальних рамок лояльності. А складність австрійсько-російських взаємин у першій половині XVIII ст. не могла не накласти на цю лояльність свого відбитка. Це було тим істотніше, що віденський двір завжди побоювався близьких контактів підвладних йому слов'янських народів із сильним сусідом на сході — з Росією. Тим паче по відношенню до чехів, бо слов'янські, і навіть русофільські симпатії тією чи іншою мірою підспудно зберігалися в чеському суспільстві³. Враховуючи сказане, будемо намагатись відповісти на питання: чи обмежувалися видавці «Чеського листonoші» подачею інформації в проавстрійському дусі, чи між рядками читались матеріали, що сприяли культурному зближенню чеського та російського народів, розповсюдженню, хай і в приглушеному вигляді, ідей слов'янської етнокультурної спільності?

На час виходу перших номерів газети дипломатичні відносини між Санкт-Петербургом та Віднем не просто погіршилися, а й, аж до 1721 р., виявилися перерваними. Проте і в цей надзвичайно несприятливий період у «Чеському листonoші» друкувалася інформація про воєнні приготування та дії Петра I проти Швеції, про взаємини його з Туреччиною, про офіційні свята на честь членів царської родини. У подібній інформації не містилось і тіні недобррозичливості. Більш того, в деяких випадках у газеті можна було зустріти оцінки, що відтворювали настрої редакторів. Так, із захопленням говорилося про славу російської зброї: «Тут і в усіх царських, особливо приморських, землях як царський флот, так і піхота все необхідне для походу з найбільшою ретельністю готують; до цього ще ніхто царську, таку величезну і добре організовану міць не бачив; і куди ця хмара нагряне, там викличе велику бурю, а куди, одначе, вона направляється, ніхто точно знати не може, бо все це проводиться в великій таємниці». Щоб повною мірою відчутти значимість повідомлення, зазначимо, що місцем, звідки воно надійшло, значився Петербург з вказівкою дати: 8 березня 1720 р. (1720. № 30). Та ось у 1731 р. взаємини між Росією та Австрійською монархією нормалізуються, і К. Розенмюллер дістає можливість багато про що говорити відверто. Із посиланням на місцеві,

празькі, джерела в газеті за 20 грудня 1721 р. повідомлялося про прибуття австрійського посланника чеського графа Штепана Кінського в новозаснований Санкт-Петербург і про урочистий прийом, влаштований йому Петром I. Після благодарственного молебню у петербурзькому католицькому костюлі (що обставину слід підкреслити. *О. М.*), повноважний представник імператора Священної Римської імперії та глави Австрійської монархії Карла VI улаштував прийом, на якому був присутній і цар. Цитую далі: «Його царська величність з найбільш іменитими дворянами, адміралами та генералами особисто з'явилися зволів, незважаючи на те, що в цей день грізний страшний вітер і морська буря сталася, так що цар в такому разі по воді до пана імперського легата, ризикуючи своїм життям, прибув, хоч йому довелося власноручно гребти і правити шлюпкою; добрався цар зі своєю свитою благополучно, при цьому був весь мокрий і зморений. Однак деякі дворяни, як і герцог Гольштейнський, через те, що мости знесені і всі кораблі з якорів зірвані і сильним вітром та хвилями далеко віднесені були, на це свято прибути не змогли» (1721. № 101).

Такі емоційні описи не часто зустрічались на сторінках «Чеського листоноші». Незвичайність того, що відбулося, у всьому — грізна стихія, чеському читачеві невідома, російський цар, що мужньо вступив з нею в боротьбу, безстрашність та сила його особистості — все це повинно було справити велике враження на читачів газети. До того ж очевидне протиставлення російському царю гольштейнського герцога Карла Фрідріха (через декілька років він одружиться зі старшою дочкою царя, Анною Петрівною, матір'ю майбутнього імператора Петра III), смисл чого буде пояснений в заключних рядках газетної публікації. Петро I «імперського легата люб'язно обіймав і з ним багато та доброзичливо говорити забажав, а коли наостанку пан легат чеською мовою проголосив: «Хай живе Рус, Чех і Лех!» і пити почав, цар цей гост з веселістю підтримав, а ввечері у доброму настрої на коня скочив і через той величезний, що розлився, канал переправився назад».

Тост, виголошений Кінським, не був рядовим, формальним актом, а містив у собі глибокий підтекст. Тим більше, що виголошена була наведена заздраниця саме по-чеськи. Справа в тому, що легенда про

трьох «хорватських братів», виникнувши в XIV—XV століттях у чеському та польському середовищі, була міфологізованою спробою пояснити спільність походження слов'янських народів від першопредків — патронімів. Ця легенда багато в чому ще зберігала свої позиції в слов'янських культурах, серед яких була і чеська⁴. Штепан Кінський належав до тієї, порівняно невеликої частини дворянства земель чеської корони, котра зберегла патріотичну позицію минулого. Так що згадування ним імен Чеха, Леха та Руса не було пустим струсом повітря — то був відповідний натяк, зрозумілий Петру I, в політиці якого проглядали елементи слов'янських симпатій. Та й низка чеських аристократичних родів, таких, скажімо, як Рожемберки та Пліхти, в своїй генеалогії включали лінії російського походження⁵. Значне місце в «Чеському листоніші» приділялося відомостям про дипломатичну активність Росії. Так, у замітці з Петербурга від 19 грудня 1725 р. повідомлялося, що «нині між королівством датським та місцевим царським двором існує дуже добре взаєморозуміння» (1725. № 10). Між іншим, незрівнянно докладніше висвітлювалося життя царського двору, перш за все діяльність Петра I, його дружини, майбутньої Катерини I. Як правило, це була інформація про придворні розваги та асамблеї, про подорожі царського подружжя по Росії. При такій пильній увазі до особистості Петра I не дивно, що тема смерті царя довго не сходила зі сторінок празької газети. Вперше траурне повідомлення з'явилося із посиланням на берлінські джерела від 20 лютого, в номері за 6 березня. У ньому говорилось: «Його царська величність Петро Олексійович до невимовної туги всієї царської родини і всього двору відійшов з цього світу в вічність восьмого дня минулого місяця лютого» — зрозуміло, дати наводилися не за юліанським, а за григоріанським календарем (1725. № 18). Далі подавалася коротка біографія Петра, котра далі в більш розширеній редакції була повторена 10 квітня. Поряд з фактами біографії, в цій публікації називалися реформи, здійснювані царем (1725. № 28).

У зв'язку зі смертю Петра в газеті з'явилися повідомлення про розстановку політичних сил в Росії. Так, підкреслювалося, що, на відміну від Петербурга, боярська Москва звістку про кончину государя сприйняла ледве не як свято. У замітці сказано було: «Москва,

15 лютого. Місцеві власті вчора зустріли кур'єра з Петербурга, який привіз сумну звістку про смерть його царської милості, і все місто це повідомлення стривожило, однак другого дня вранці всі з великою радістю танцювали, коли великі дзвони оповіщали про кончину Петра I» (1725. № 24).

У «Чеському листоніші» можна знайти і відгук здогадок про те, хто стане наступником померлого державця, якою буде його політика. Домисли стосовно цього містились уже в першому, берлінському, повідомленні про смерть Петра I. При перерахуванні можливих спадкоємців явною перевагою користувалася кандидатура Петра II — онука реформатора і сина ним убитого сина, Олексія Петровича. Варто уваги: одночасно підкреслювалося, що через свою матір, принцесу Софі Шарлотту Брауншвейгську, можливий претендент пов'язаний родинними зв'язками з Карлом VI, який доводився йому дядьком.

Незважаючи на подібну преференцію, вступ на трон Катерини I був зустрінутий газетою доброзичливо. У кореспонденції з Петербурга докладно описувався вступ Катерини до влади та її перші кроки в політичному курсі: вона «веліла, щоб всякому війську як на суші, так і на морі сплачено платню було, різних в'язнів відпустити на волю, їхнім кредиторам сама посплачувати зволила; і такі ознаки доброти та милості являла, що під її правлінням багато благотворного ми чекати сподіваємось». Одночасно з великим задоволенням підкреслювалося, що Катерина I підтвердила і всі внутрішні реформи, і міжнародні договори, що відносилися до попередніх часів (1725. № 25).

Але невтолений інтерес до можливого спадкоємця імператриці не зникав. Уявлення про нестійкість правління, що наступило, так чи інакше проривалося крізь скупі рядки газетної інформації. На початку 1726 р., наприклад, повідомлялося про піймання та страту в Санкт-Петербурзі якогось «шахрая», що видавав себе за царевича Олексія Петровича, який врятувався (1726. № 3). Мабуть, це була найбільш рання звістка в Чеських землях про виникнення такого типового для XVIII століття феномена масової свідомості — самозванства, що не обминуло, до речі, і чеську землю (нагадаю, що в період селянського руху 1775 р. в Чехії з'явився «російський принц», щоб звільнити селян від панщини та поміщицького гноблення⁶).

Що ж стосується намірів самої імператриці, то про її рішення призначити «сукцесором», тобто спадкоємцем трону, малолітнього Петра II в «Чеському листиноші» повідомлялось неодноразово. І ці повідомлення здатні привернути до себе особливу увагу, бо в тому чи іншому вирішенні питання про престолонаслідування були зацікавлені не лише різні політичні сили в самій Росії, а й ті європейські держави, що мали в цій країні власні інтереси. Серед них на першому місці стояла Австрійська монархія.

Якщо в повідомленні з Петербурга від 21 грудня 1726 р. ще виказувалися різні припущення про можливого спадкоємця (1727. № 9), то в повідомленні з Петербурга ж від 24 грудня 1726 р. (1727. № 10) вразно говорилося про рішення Катерини I призначити своїм наступником Петра II. А незабаром, у лютому було опубліковано повідомлення про офіційне підтвердження цього рішення (1727. № 16). Але, мабуть, найцікавіша інформація з цього приводу була опублікована в березневому номері «Чеського листиноші». Згідно з нею Катерина I, оголосивши спадкоємцем трону Петра II, підтвердила це заручинами його зі своєю молодшою дочкою Єлизаветою Петрівною і наголосила, що у випадку її передчасної смерті до досягнення Петром II повноліття «уся монархія управлялась би земськими радниками під головуванням його королівської високоності Гольштейнського, але в особливо важливих випадках свою думку повинен був висловлювати весь Великий Сенат». Але далі йшло найголовніше: «декотрий великий монарх», тобто Карл VI, «на підставі особливого трактату повинен бути запрошеним в ролі верховного опікуна молодого царевича і захисника російської монархії» (1727. № 25).

Тут перед чеським читачем з'являлась інформація, що була заснована на змішуванні різноманітних чуток та відгуків про закулісні торги в середовищі правлячих сил. Лише після смерті Катерини I стане офіційно відомо про кандидатуру її наступника з тим, що до досягнення ним повноліття влада буде зосереджена в руках Таємної Верховної Ради. Ні про яке опікунство «декотрого великого монарха» мови не було. Згадування про таке опікунство з'явилося, однак, в європейській пресі.

Виявлена мною інформація із Петербурга від 27 лютого 1727 р. у французькій «Газет де Парі» (№ 14 за 5 квітня 1727 р.) трохи відкриває

таємницю підготовки громадської думки Європи відносно того, що Австрійська монархія в особі Карла VI як дядька Петра II, буде у «винятково важливих випадках» вирішувати російські проблеми за Росію, так би мовити, по родинній лінії. Кореспонденція ця жила інформациєю, що виходила від австрійського посланника графа Рабутіна, котрий мав бесіду з Катериною I 24 лютого 1727 р. Здається, декотре посередництво виявив при цьому О. Д. Меншиков; не боюся припустити: не безкорисливо.

Хоч мильна бульбашка чергових іноземних домагань лопнула, інтерес до політичної ситуації у Росії за її межами не слабнув. Це знайшло відображення і в «Чеському листиноші». У середині 1728 р. на його сторінках промайнуло повідомлення про поразку якоїсь боярської змови у Москві, метою якої було «зараз знищити всіх панів, наділених владою» (1728. № 37).

При цілком зрозумілій зацікавленості видавців «Чеського листиноші» сучасною політичною інформациєю, в центрі їхньої уваги, мабуть, була не вона, а події внутрішньоросійського суспільно-культурного життя. Зокрема, неодноразово повідомлялося про політику уряду Катерини I в сфері релігії. Це тим більше зрозуміло, якщо врахувати, що до самих реформ Йосипа II в австрійських землях Габсбургів панівним був курс контрреформації з властивою йому нетерпимістю по відношенню до інших релігійних конфесій. Особливо гостро стояло це питання в землях Чеської корони, де до 1620 р. важливу роль відігравали різні напрями протестантства, що вели походження від спадщини гусизму. Ось, наприклад, повідомлення про те, що Катерина I «дозволила, щоб кожний свою релігію в царських землях вільно, без перепон сповідувати міг, і при цьому наказала, щоб деякі непорядки в справах релігії ліквідовані були» (1725. № 25). Подібне звучало сміливо для читачів, що жили в умовах переслідувань будь-якого віросповідного інакомислія. Уміло використовуючи метод читання «поміж рядками», Розенмюллери — батько, а після його смерті — син, проводили думку про те, що релігія повинна бути уміло підпорядкована інтересам держави: «Її царська величність нові патенти оприлюднити зволила, в яких говориться, що для осіб, які хочуть поселитися в Московських землях, без розрізнення національності та

віросповідання, більше свободи і підтримки надано буде» (1726. № 1). Адже ж подібна інформація публікувалася в той час, коли габсбурзька монархія намагалася не допускати на свою територію російські війська навіть у ролі союзників, побоюючись, що «чеська чернь» приєднається до Російської держави, і вважаючи, що «грецька церква значно ближча слов'янським народам, аніж католицька»⁷.

Демонстративно підкреслюваними аспектами політики толерантності російського уряду справа не обмежилася. Наскільки можна судити за номерами газети, випущеними у 1719—1729 роках, в ній друкувалося багато інформаційних заміток про успіхи промисловості, ремесел і торгівлі в Росії, про поліпшення доріг та поштового зв'язку. Неодноразово відмічалася турбота уряду та особиста участь Петра I в економічних перетвореннях. Так, читачі могли прочитати: «У 1715 р. цар заснував у Петербурзі Морську академію з тією метою, щоб всю торгівлю купців у Московських землях зосередити в цьому місті» (1725. № 10). У 1722 р. було надруковано повідомлення про те, що архангельські купці звернулися до царя з проханням про надання їм торгових привілеїв (№ 5). До 1727 р. відноситься досить докладна звістка про російську залізоробну промисловість, де знову ж таки відмічалось сприяння з боку уряду: «Днями, — можна було прочитати 13 січня, — місцевий Великий Сенат наказав Берг-колегії провести різні проби заліза для виготовлення сталі» (1727. № 14).

Не пройшла повз увагу видавців, а значить, і читачів «Чеського листоноші» і тема культурного життя Росії. У більшості випадків це були короткі замітки про заходи держави щодо розвитку народної освіти, про заснування навчальних закладів і запрошення до роботи в них викладачів-іноземців тощо. Найбільший інтерес викликала звістка про початок діяльності в кінці 1725 р. щойно створеної Академії наук. У лютневому номері 1726 р. був розміщений звіт про її урочисте відкриття: «Санкт-Петербург, 28 грудня. Вранці вчорашнього дня з 9 по 11 годину недавно створена Академія вільних мистецтв мала свої перші генеральні і відкриті збори, причому за академічним звичаєм один із панів докторів на честь славної пам'яті його царської милості Петра Олексійовича як милостивого засновника та нині правлячій

цариці промовив чудове похвальне слово, котре заслужило похвалу суспільства і невдовзі буде надруковане» (1726. № 12).

На тлі плачевного стану тогочасної чеської науки на читачів «Чеського листоноші» не могло не справити враження улесливе повідомлення газети про «зворушливу турботу» Катерини I щодо розквіту російської науки і комплектування її такими цінними спеціалістами: «А оскільки її царська милість докладає всіх зусиль, щоб привести в квітучий стан щойно засновану Академію вільних мистецтв, не лише її королівська високість герцог Гольштейнський, а також і його високість молодий царевич незабаром будуть прийняті в члени тої Академії, щоб вона тим самим більше значення здобула» (1727. № 31).

Поряд із серйозною інформацією в газеті не обходилося і без курйозів. Наприклад, у повідомленні із Москви від 7 лютого 1724 р. можна було прочитати: «Днями сюди прийшла із Сибіру в чоловічому одязі одна жінка, котра має густу бороду півтора ліктя довжиною. Вона служила у війську колишнього короля шведського як гренадер і несла службу завжди добре і справно, була в битві під Полтавою захоплена і разом з іншими полоненими відправлена в Сибір» (1724. № 26).

Звичайно, загальний характер інформації, що публікувалася в «Чеському листоноші», відповідав (та й не міг не відповідати в умовах цензури) планам габсбурзького уряду. Але цим джерельна цінність першої чеською мовою газети не вичерпувалась. Вона визначалась у першу чергу можливостями, які Розенмюллери реально мали при відборі російської тематики. Слід одночасно врахувати, що канали їхньої обізнаності були обмежені, оскільки власних кореспондентів у Росії вони не мали. Але, враховуючи характер низки повідомлень, включаючи цитовані вище, якісь неофіційні джерела з місця подій вони, мабуть, все ж таки мали.

Аналіз трактування російської теми на сторінках «Чеського листоноші» дозволяє висловити ряд більш загальних міркувань методичного плану. Те, що газетна інформація давно ввійшла в арсенал досліджень сучасності та минулого, сумнівам не підлягає. Щоправда, у більшості випадків таке використання обмежується прагматичним підходом — газетні матеріали розглядаються як джерело тих чи інших відомостей, при оцінці яких може використовуватись критич-

ний підхід. Між тим, не лише конкретні газетні матеріали, але й сама газета в цілому є важливим культурно-історичним джерелом. Якщо його розглядати в контексті сформульованого нами і багаторазово вивіреного на практиці книгознавчого методу в джерелознавстві⁸. Інакше кажучи, в газеті, що аналізується, слід бачити не просту сукупність тієї чи іншої інформації, а цілісний витвір зі своєю програмною позицією, структурою, композицією, способом відтворення (типографським, рукописним, електронним та ін.), читацькою спрямованістю, тиражем тощо. Безумовний інтерес для аналітика можуть мати рекламні матеріали, що містяться в газеті, її оформлення, підбір шрифтів — словом, усе, що дає можливість повніше зрозуміти початковий задум видання та реальність його втілення впродовж певного часу. Цілісне вивчення подібних елементів підвищує можливу віддачу інфоресурсу газети, а також дозволяє краще зрозуміти, що хотів сказати видавець між рядків, якщо сказати відкрито за тих чи інших причин здавалося йому неможливим; реконструювати читацьке коло, до якого перш за все творці газети звертались, або читацьке коло, на яке вони хотіли впливати. Подібно до таких нормативних джерел, як словники або енциклопедії, газети виявляються важливим критерієм обсягу та характеру інформації, яка була (або могла бути) у розпорядженні читача даної епохи.

Підходячи з такої точки зору до газети «Чеський листоноша», можна зробити висновок, що в її загальному інформаційному ряді російська тема займала стійке і далеко не останнє місце. А це означало, що газета впливала на підтримання в читацькій аудиторії Чехії першої третини XVIII ст. інтересу до Росії, а через це і до слов'янської теми — здравця на честь Руса, Чеха і Леха більше, ніж примітна.

Книгознавчий метод в дослідженні інфоресурсу газет стосовно історії міжслов'янських культурних взаємин особливо плідотворний для періодів, стосовно яких інші джерельні аналоги або недостатні, або ще не виявлені, або просто кажучи відсутні. Немає необхідності підкреслювати, наскільки важливе розширення джерельної бази будь-якого культурологічного дослідження, у тому числі теми, яка в історичній славистиці є однією з пріоритетних.

Література:

1. *Predchůdce českého postilionu aneb predmluva na Noviny ceske.* —Praha, 1719.
2. *Klímeš. V. Počátky českého a slovenského novinářství.* —Praha, 1955. 54—58; Мильников А. С. Чешская книга. Очерки истории (Книга. Культура. Общество). —М., 1971. —С.107—108.
3. *Мильников А. С. К вопросу о формах проявления славянского самосознания в чешском обществе XVII века // —Slavia, 1970. № 4. S.578—590; Myl'nikov A. S. O slovanské sebeuvědomění v české společnosti XVIII století // Slovanský přehled, 1971. № 1. S.30—38.*
4. *Мильников А. С. Картина славянского мира: взгляд из Восточной Европы. Этногенетические легенды, догадки, протогипотезы XVI — начала XVIII века.* —СПб., 1996. —С.139—203.
5. *Рогов А. И. Русско-австрийские культурные связи XVII в. // Австро-Венгрия и славяно-германские отношения.* —М., 1965. —С.23.
6. См.: *Мильников А. С. Испытание чудом: «Русский принц», его прототипы и двойники-самозванцы.* —Л., 1991. —С.8—16.
7. *Флоровский А. В. Чехи и восточные славяне.* Прага, 1947. —Т.2. —С.426.
8. *Мильников А. С. О книговедческом методе в источниковедении: К постановке вопроса // Книга. Исследования и материалы.* —М., 1972. —Т.25. —С.8—21.

Переклад з російської Т. О. Валійової

Додаток

«ЗРАЗКИ ЗАБОБОННОЇ ЖОРСТОКОСТІ...»

**(новини з Росії та Польщі в першому номері
першої газети в Україні)**

«Gazette de Leopold» була, як вважається, першою газетою, яка видавалася на терені України¹. Газета виходила у Львові (Лембергу),